

Литературные дѣятели XVIII вѣка. Василій Григорьевичъ Рубанъ. Составилъ А. Н. Неустроевъ, Спб., 1896, стор. 32.

Ся брошура подає коротеньку (на дві картки) житєпись і хронологічний реєстр творів В. Рубана. В. Рубан родив ся 1739 р. в українськїм місточку Білгороді (коло Київѣ). Учив ся з першу в київськїй духовній академії, півнїйше в московськїм університеті. По скінченню наук був товмачем турецького языка в „Коллетіі Иностраннихъ дѣлъ“. 1763 р. покинув се місце і кинув ся на поле журналістики. 1769 р. почав видавати сатиричний тиждєвник „Ни То ни Сіо“, котрий одначе з 20 числом перестав виходити. Не довгим також житєм тішили ся два иньші ним видавані журнали „Трудолюбивый Муравей“ та „Старина и Новизна“. Покинувши місце журналіста став він протоколистом „Правительствующаго Сената жежевой канцеляріи“. 1778 р. був директором новоросійськїх шкіл. Умер 1795 р. в Петербургі. Він полишив по собі велику літературну спадщину найріжнороднїйшого змісту: поезій і повісти, оригінальні і перекладані, росправи історичного і географічного змісту. Ось важнїйші з них, що доторкають ся близше історіі та географіі України:

„Краткія географическія, политическія и историческія извѣстія о Малой Россіи съ приобщеніемъ украинскихъ трактовъ и извѣстій о почтахъ такожъ списка духовныхъ и свѣтскихъ тамо находящихя нынѣ чиновъ, числѣ народа и проч. изъ разныхъ мѣстъ собраны и изданы въ свѣтъ Василюемъ Рубаномъ въ С. Петербургѣ 1773“.

„Краткая лѣтопись Малыя Россіи съ 1506 по 1776 годъ съ изъясненіемъ настоящаго образа тамошняго правленія и съ приобщеніемъ списка прежде бывшихъ гетьмановъ, генеральныхъ старшинъ, полковниковъ и іерарховъ; такожъ землеописанія съ показаніемъ городовъ, рѣкъ, монастырей, церквей, числа людей, извѣстій о почтахъ и другихъ нужныхъ свѣдѣній. Издана Василюемъ Гр. Рубаномъ въ Спб. 1777 года“.

„Землеописание Малыя Россіи, изъясняющее города, мѣстечки, рѣчки, число монастырей и церквей, и сколько гдѣ выборныхъ козаковъ, подпомощниковъ и посполитыхъ по ревизіи 1764 года находижось, и проч. издалъ Василій Рубанъ Спб. 1777 г.“.

Реєстром, як вище сказано, і вичерпуєть ся з рештою зміст брошури.

С. Гл.

И. А. Курдюковъ — Роменская старина. Историческія, статистическія и бытовья записки о г. Ромнѣ и его обывателяхъ, отъ начала города до нашего времени въ че-

трьох частяхъ съ прибавленіємъ историческаго и статистическаго описанія всѣхъ городскихъ церквей, Ромни, 1898, с. 346.

Від часу до часу в літературі науковій з'являють ся праці провінціальних аматорів-істориків. Раніше таких праць бувало більше, але останніми часами зустрічають ся вони не так часто. Такі історики — се наступники в напрямі давніх авторів „літописців вкратці“ й „хропографів“. Вони беруть ся за свою працю з бажаннем ославити власне імя й познайомити публіку з історією їх рідного міста. Сповнити свій замір їм досить легко: раніше починали з Антиохії і Риму, з початку світа й еміграції Троянців, в наші часи починають вже кількома цитатами з літописів і історичних книжок загального зміста (вплив нових методів і напрямів наукових) і потім почувають себе цілком у власній сфері. Автор уміщує в своїй книжці опис будинків і церков, перелічує, коли які бувають ярмарки, подає анекдоти з життя місцевих архієреїв і урядників, нотує надзвичайні атмосферичні з'явища і т. и. Нарешті бажання автора сповнено, імя його красуєть ся на кількох тисячах примірників, а покушач не знає до якого відділу зачислити книжку.

Отсі то твори нагадує нам праця д. К. На зміст її натякає просторий заголовок книжки, а про методу автора може свідчити той наприклад факт, що висловлюючи думку про ідентичність Ромен і Римова, автор підперає її вказівкою на переклад Слова о полку Ігореві, зроблений Майковим. Більш цікавості, ніж історичні розвідки д. К., мають його власні згадки про жите міста Ромен за недавні часи. *О. Г-ий.*

Сборникъ матеріаловъ для исторіи просвѣщенія въ Россіи, извлеченныхъ изъ Архива М. Н. Пр. Т. I. Учебныя заведенія въ западныхъ губерніяхъ до учрежденія Виленскаго учебнаго округа, 1782—1803. Спб. 1893; т. II. Уч. завед. въ зап. губ. 1802—1804. Спб. 1897.

Исторія народньої просвѣти в Росіі в кінці XVIII та в початку XIX ст., показана на підставі докладних офіціальних матеріалів, повинна мати великий інтерес. Заведене народніх шкіл за Катерини II, організація міністерства народньої просвѣти в перші роки царюваня Александра I були кращими проявами просвѣтних змагань російського уряду і викликали в суспільности глибоку прихильність, що була першою проявою початків її самосвідомости. В новому виданю М. Н. Пр. можна би ждати образа тих прояв; але вже другий заголовок (учебні інституції в західних губерніях) показує, що видавці мали на оці якусь иньшу завдачу. Завдача ся подекуди вияснюєть ся передмовами до обох